

Treårskrigenes første danske offer i 1848

Treårskrigenes første offer faldt på "Iris" ved Hals som følge af opstemt uforsigtighed.

Af Ebbe Godtfredsen

Treårskrigenes første danske offer

Udbruddet af krigen med oprøret i Holsten i marts 1848 kom bag på de fleste nordjyder. Man havde i avisen kunnet følge med i de tiltagende problemer, der opstod mellem Danmark og mange af Holstens politiske ledere. Og man havde i særlig grad hæftet sig ved hertugen af Augustenborg og hans bror, prinsen af Nøhrs tiltagende illoyalitet overfor den danske statsmagt. Oprøret kom så i begyndelsen af marts 1848. Den danske hær blev straks sat på krigsfod og man indkaldte reserveenhederne, som i løbet af den næste måned blev klargjorte og derpå afsejlet eller afmarcherede til indsatsområdet syd for Kongeåen.

Aalborggarnisonens 11. bataljon afmarcherede fra byen tirsdag den 28. marts og den kom allerede i kamp i slaget ved Bov den 9. april 1848.

Tilsvarende blev flåden gjort klar til indsats, og reserver til denne blev indkaldt til at møde på Holmen i København.

Det var især sømænd og fiskere fra Skagen, Frederikshavn og Aalborg som blev indkaldt fra Nordjylland, og de blev beordret til at møde i Aalborg onsdag den 5. april 1848, hvor de skulle afsejle med rutedampskibet "Iris" til København.

"Iris" var, med anledning af krigen, blevet udrustet med tre kanoner. En på hver side af skibet med kanonløbene rækkende ud over skibssiden, og en på dækket i midten af skibet som så kunne skyde til begge sider. Dertil havde man fået nogle skibsartillerister ombord til at betjene kanonerne.

Onsdag den 5. april over middag gik under betydelig opsigt over 300 indkaldte sømænd ombord på "Iris" fra honnørkajen i Aalborg ud for Aalborg Slot. 11. bataljons musikkorps, som ikke var medfulgt med bataljonen mod syd, spillede på kajen, og de mange indkaldte istemte oprømt "Kong Christian stod ved højen mast". Man følte at landet var dybt krænket af holstenerne og en betydelig kampånd besjælede ikke mindst de mange søfolk. Midt på eftermiddagen afsejlede "Iris" idet de ved afrejsen blev hilst af "tusindstemmige Hurraraab" som det blev omtalt i avisen.

25-årig ung frederikshavner blev dræbt af kanonskud

Omkring kl. 6 denne onsdag eftermiddag var "Iris" nået til Hals, og nogle ombord havde fået den kåde idé, at man ville salutere Hals Batteriet på Hals Skanse ved udsejlingen af Limfjorden. Den følgende dag kunne man så læse følgende meddelelse fra præsten i Hals vedrørende konsekvenserne af denne salut:

"Ved "Iris" Udseiling fra Hals i aften Kl. 6 indtraf den Ulykke, at En af de til Orlogs Udcommanderede ved Uforsigtighed kom foran en Kanon, hvormed der saluteredes fra Dampskibet, og fik hele Ladningen ind i Underlivet, saa at

Tarmene udvæltede. Han blev strax bragt iland og jeg traf øieblikkeligt Anstalter til Lægehjælps Erholdelse, skjøndt desværre vistnok forgæves. Paa hans høire Haand er stukket Bogstaverne I.P.K. og han angiver sit Navn at være Jens Peter Kaarup fra Frederikshavn, hvilket herved bekjendtgøres, saavel til Efterretning for den Ulykkeliges Familie, som til Beroligelse for Andre, hvem Rygtet herom maatte komme for Øre.

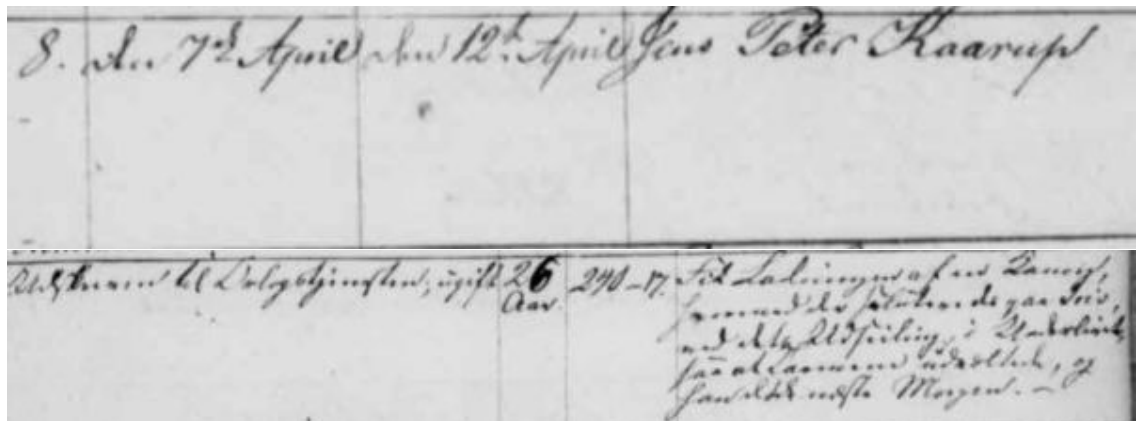
Hals Præstegaard, den 6te April 1848.
Nielsen.”

En mere detaljeret forklaring fulgte i Aalborg Stiftstidendes nr. 77, tirsdag den 11. april 1848:

”Hals, den 9de April.

Den i Avisens Tillægsblad, nr. 74, ommeldte Sømilit Jens Peter Kaarup, af Frederikshavn, døde her den paafølgende Morgen kl. 4 af sit livsfarlige Skudskaar. Ved denne Leilighed bør det paatales som meget uforsvarligt, at der løsnedes Skud paa Dampskibet, naar saa stor en Menneskemasse er ombord, og især med den Kanon, som staar midt inde paa Dækket, og ikke, som de to andre, naar ud over Rælingen. Det her faldne Offer havde været ned at ”skaffe” og kom sorgløs og munter, uden i mindste Maade at være beskjenket, op paa Dækket lige for Munden af Kanonen, idet den blev Affyret, uden at noget varskoede ham. Her blev saaledes en Yngling paa 25 Aar sørgeligen dræbt, hvis Liv kunde have været bedre anvendt i Fædrelandets Tjeneste, og hvis Død i alt Fald havde været hæderligere paa Kampens Dag for gamle Dannebrog's Ære! Overhovedet lad os spare vort Krudt til Fjenden! Desværre! Vi faae det nok Behov.”

Treårskrigen's første offer faldt således på ”Iris” ved Hals som følge af opstemt uforsigtighed.

Ifølge dette udsnit fra Hals Kirkebog 1845-1855 folio [side] 179 dør Jens Peter Kaarup den 7. april 1848 og begravet den 12. april. Han angives at være ”Udskreven til Orlogstjeneste; ugift”, og hans alder angives at være ”26 Aar”. I kolonnen anmærkninger har præsten skrevet: ”Fik Ladningen af en Kanon, hvormed der salutedes paa Iris ved dets Udseiling, i Underlivet saa at Tarmene udvæltede, og han døde næste Morgen”.

Denne artikel er tidligere publiceret i Årsskrift 2005, udgivet 2006 af Museumsforeningen for Hals Kommune og Hals Museum.

Udgivet august 2021 af Hals Arkiv på www.halsarkiv.dk